

Szanowni Państwo,

od października 2019 r. obowiązuje nowa ustawa z 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1622). Świadczenie będzie przysługiwało osobie uprawnionej w wysokości nie wyższej niż 500 zł miesięcznie, przy czym łączna kwota świadczenia uzupełniającego i innych świadczeń wskazanych w ustawie nie będzie mogła przekraczać kwoty 1600 zł miesięcznie. Nowe świadczenie nie będzie przysługiwało osobie uprawnionej, która została tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności, z wyjątkiem osoby uprawnionej, która odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Najważniejsze informacje na temat nowego świadczenia znajdują Państwo w aktualnym wydaniu gazетки.

Ponadto polecam Państwa uwadze artykuł w którym został omówiony temat współpracy pomiędzy organizacjami pomocy społecznej a innymi instytucjami. Z zebranych informacji wynika, że pracownikom socjalnym największą trudność sprawia współpraca z policją, organizacjami pozarządowymi, placówkami oświaty, sądami rodzinnymi, placówkami ochrony zdrowia oraz służbami więziennymi. Za partnerów, z którymi współpraca przysparza ośrodkom pomocy społecznej najmniej trudności pracownicy wskazywali: ośrodki adopcyjne, ośrodki kultury, warsztaty terapii zajęciowej oraz inne instytucje pomocy społecznej. Więcej na ten temat przeczytaj Państwo w bieżącym wydaniu gazетки.

Serdecznie zapraszam do lektury październikowego wydania „Pracownika socjalnego”.

Agnieszka Zakrzewska-Sztybel

Redaktor odpowiedzialny
zakrzewska@dashofer.pl

Aktualności

Program asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2019–2020

Minister Rodziny Pracy i Polityki Społecznej – Bożena Borys-Szopa w dniu 19 września 2019 r. podpisała Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” adresowany do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Program rusza w październiku 2019 r. Dzięki niemu osoby z niepełnosprawnościami będą miały zapewnione wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

W świetle danych uzyskanych z „Badania potrzeb osób niepełnosprawnych”, przeprowadzonego na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wsparcie asystenta osobistego uznano za warunek niezbędny do włączenia osób niepełnosprawnych w życie lokalnej społeczności. Spośród wszystkich osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu zaledwie 7 proc. przy-

znało, że korzysta z pomocy asystenta, a 10 proc., że kiedykolwiek skorzystało z takiej formy pomocy. Najczęściej z takiego wsparcia korzystała grupa osób niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym (15 proc.).

Program asystent osobisty osoby niepełnosprawnej jest elementem polityki państwa w zakresie:

- poprawy jakości życia dorosłych osób niepełnosprawnych, w szczególności poprzez umożliwienie im jak najbardziej niezależnego życia;
- zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami wsparcia oraz pomocy adekwatnej do ich potrzeb;
- umożliwienia zaangażowania osób niepełnosprawnych w wydarzenia społeczne, kulturalne, rozrywkowe, jak i sportowe;
- dofinansowania jednostek samorządu terytorialnego, dotyczącego realizacji zadań mających na celu wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnością.

AKTUALNOŚCI

Program asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2019–2020

– Michał Mazur 1
NIK sprawdził jak wygląda pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej
byłym więźniom 3

PRAWNIK RADZI

Wniosek o ustalenie prawa do świadczenia – Marcin Majchrzak 5

PRAKTYKA

Problem współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej,
a innymi instytucjami – Joanna Ćwiek-Gadomska 8
Polityka senioralna – Dorota Pilecka 11

PYTANIA I ODPOWIEDZI – Marcin Majchrzak 15

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że wiele osób tego wymagających nie ma możliwości skorzystania z usług asystenckich, dlatego też Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podjęło decyzję o wprowadzeniu programu finansowanego ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W założeniu, program ma objąć swym zasięgiem jak największą liczbę jednostek samorządu terytorialnego, w których usługa asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej dotychczas nie była realizowana.

WAŻNE! Podstawą prawną programu jest art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.

Usługa asystenta jest powszechną formą wsparcia osób z niepełnosprawnościami, dostępną w wielu krajach europejskich, takich jak m.in. Szwecja, Wielka Brytania, Austria, Dania, Francja, Hiszpania. Zawód asystenta osoby niepełnosprawnej został wpisany do systemu kształcenia zawodowego w Polsce już w 2001 r. W polskim systemie zawodów znajduje się w grupie: pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej (symbol 3412). Dodatkowo stanowisko asystenta osoby niepełnosprawnej jest wymienione w ramach stanowisk pomocniczych i obsługi, w załączniku nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych.

Cele programu

Dzięki wprowadzeniu programu osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym, bądź umiarkowanym będą miały zapewnione wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. Zgodnie z założeniami

usługi realizowane w ramach programu mają wpisywać się w główny cel funkcjonowania Funduszu Solidarnościowego, którego ideą jest m.in. wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych. Zakłada się, że dostępność usług asystenta przyczyni się do umożliwienia prowadzenia przez osoby niepełnosprawne bardziej aktywnego i samodzielnego życia. Zatem nadrzędnym celem programu jest dążenie do poprawy funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami.

UWAGA! Program ma na celu wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla pełnoletnich osób z niepełnosprawnością, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, bądź orzeczenie równoważne do nich. Ma on zapewnić możliwość skorzystania przez te osoby z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

Jego celem jest również ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do niezależnego życia. Ma on ponadto za zadanie przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych. Wdrożenie programu umożliwi też osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności m.in. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych, czy też sportowych.

Zakres programu

Program zapewnia usługę asystenta, mającą na celu pomoc pełnoletnim osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w wykony-

waniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym, dzięki skorzystaniu z usług asystenta osobistego. Przedmiotowy program zakłada wsparcie finansowe dla gmin/powiatów w zakresie zapewnienia świadczenia usługi asystenta, która będzie dostosowana do potrzeb osoby niepełnosprawnej, będącej mieszkańcem danej gminy czy powiatu.

Zgodnie z wymogami programu, usługi asystenckie będą mogły świadczyć osoby:

- posiadające dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w zawodzie asystent osoby niepełnosprawnej;
- osoby z wykształceniem przynajmniej średnim, posiadające co najmniej roczne, udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom z niepełnosprawnością.

Usługi asystenckie przyznawane będą na podstawie karty zgłoszenia, której wzór stanowi załącznik nr 7 do Programu. Zasady Programu stanowią, że uczestnik lub jego opiekun prawny zobowiązani są do aktualizacji karty zgłoszenia do programu. Ponadto gmina bądź powiat, jeśli chce przystąpić do Programu, musi przyjąć stosowną uchwałę o przystąpieniu do Programu. Zapisy Programu stanowią, że gmina/powiat zobligowane są umożliwić osobie niepełnosprawnej samodzielny wybór osoby, która będzie świadczyć usługi asystenta.

Zakres przedmiotowy usług asystenckich

Usługi asystenta polegać będą w szczególności na:

- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika miejsce (dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacyjne, gabinety lekarskie, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne, sportowe itp.);

- dotarciu i powrocie na rehabilitację i zajęcia terapeutyczne;
- zakupach;
- załatwieniu spraw urzędowych, nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami;
- korzystaniu z dóbr kultury (tj. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy).

Jak stanowią zapisy programu, w czasie korzystania z usług asystenckich nie mogą być świadczone usługi opiekuńcze, lub specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Czas trwania usług asystenckich

Regulamin programu zakłada możliwość korzystania z usług asystenckich przez 7 dni w tygodniu w godz. 7–22:00. Program zakłada wprowa-

dzenie limitu godzin korzystania danej osoby z usług asystenta w wysokości 30 godzin miesięcznie.

Odpłatność za usługi i wynagrodzenie asystenta

Uczestnik programu za usługi asystenckie nie powinien ponosić odpłatności. Koszt jednej godziny zegarowej wynagrodzenia asystenta nie powinien przekroczyć 30 zł.

O środki Funduszu Solidarnościowego na realizację zadań w ramach Programu mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego bądź powiatowego. W ramach Programu gmina/powiat może otrzymać wsparcie finansowe do wysokości 100% kosztów realizacji usług asystenta. Po przekroczeniu limitu 30 godzin miesięcznie na osobę, gmi-

na/powiat może przyznać kolejne godziny usług asystenta w ramach środków własnych. Jak stanowią reguły Programu gmina/powiat może zlecić wykonywanie usług asystenckich organizacjom pozarządowym w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przedmiotowe zlecenie dokonuje się na podstawie otwartego konkursu ofert dla NGO's.

Przystąpienie gminy/powiatu do Programu odbywa się na podstawie umowy zawartej przez jednostkę samorządu terytorialnego z właściwym wojewodą. W umowie zostaną zawarte zasady dotyczące przekazywania środków finansowych, jak i trybu rozliczeń.

Michał Mazur

NIK sprawdził jak wygląda pomoc udzielana przez ośrodki pomocy społecznej byłym więźniom

Więźniowie opuszczające zakłady karne i areszty śledcze mogą liczyć ze strony ośrodków pomocy społecznej jedynie na pomoc doraźną. Niestety nie ma pomocy długofalowej i kompleksowej, która pozwoliłaby tym osobom na ponowną adaptację w społeczeństwie.

Warto przypomnieć, że pomoc osobom mającym trudności adaptacyjne po zwolnieniu z zakładu karnego to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Byli więźniowie, jako klienci pomocy społecznej stanowią specyficzną grupę poprzez swoje trudności w readaptacji społecznej, przede wszystkim z racji obciążenia przeszłością i często dłuższą izolacją. Dlatego wsparcie skierowane do nich musi, więc być wielokierunkowe i trwałe. Jeśli tak nie będzie jest duże prawdopodobieństwo powrotu tych osób na drogę przestępczą.

Należy pamiętać, że praca socjalna na rzecz byłych osadzonych jest szczególnie obciążająca emocjonalnie dla pracowników socjalnych i jej właś-

ciwe wykonywanie wymaga wiedzy z wielu dziedzin i szczególnej wrażliwości. Niestety z zebranych danych wynika, że tylko w jednym ze skontrolowanych ośrodków pomocy społecznej (OPS) pracownicy przechodzili szkolenie specjalistyczne.

Jak powszechnie wiadomo, powrót do przestępstwa wynika najczęściej z problemów ze znalezieniem pracy, złych warunków lokalowych i materialnych oraz wykluczenia społecznego – ostracyzmu. Dlatego niezbędna jest pomocy postpenitencjarna i konieczność zacieśnienia współpracy ośrodków pomocy społecznej z innymi instytucjami działającymi w tym zakresie.

Obecnie każdy z tych podmiotów działa niezależnie i w granicach swoich kompetencji, a udzielana przez nie pomoc często się pokrywa. Ustawa o pomocy społecznej nie przewiduje specjalnych świadczeń dla osób opuszczających zakład karny, wszelka pomoc odbywa się na zasadach ogólnych.

Byli więźniowie mogą ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego (zasiłek stały, okresowy, celowy) lub świadczenia niepieniężnego (pomoc rzeczowa, posiłek niezbędne ubranie).

Z kontroli wynika, że w planowaniu pomocy najczęściej koncentrowano się na doraźnej pomocy materialnej, więc tylko znikomy odsetek byłych osadzonych korzystał z poradnictwa specjalistycznego (pomoc psychologiczna objęła w skontrolowanych jednostkach 3% z nich, poradnictwo rodzinne 2,3%, prawne 1,1%, zaś kontrakty socjalne, zapewniające kompleksowe i długoterminowe wsparcie, tylko 7% byłych osadzonych). Jak wynika ze zebranych danych ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej korzysta około 17% osób zwalnianych z jednostek penitencjarnych.

OPS rzadko planują pomoc kompleksową i wielokierunkową, w tym specjalistyczną, wyjąwszy plany wobec osób, które podpisały kontrakty

socjalne. Według NIK nieokreślanie w opracowanych planach pomocy celów, zarówno głównego jak i szczegółowych, wskaźników ich realizacji oraz skonkretyzowanych działań może utrudniać, a nawet uniemożliwiać mobilizowanie podopiecznych do podejmowania wysiłków na rzecz zmiany statusu. Zdarza się, że osoba zwolniona po uzyskaniu jednorazowego wsparcia finansowego czy rzeczowego nie kontaktuje się więcej z OPS. Jak wynika z zebranych danych ok. 40% więźniów korzystało tylko jeden raz. Jest to jednak za mało, aby gruntownie pomóc.

Lepszą wiedzę o problemach i potrzebach podopiecznego może zapewnić długotrwała pomoc. Jednak zdaniem NIK w takich wypadkach powinna nastąpić ewaluacja planu pomocy i jeśli założony cel nie został osiągnięty – zmiana form i sposobów pomocy.

 UWAGA! Według szacunków roczny koszt pomocy jednej osobie zwolnionej z ośrodka penitencjarnego świadczonej przez OPS wynosi ok. 2130 zł.

Oczywiście nie należy zapominać o tym, że koszty przestępczości stanowią istotny czynnik obciążający społeczeństwo, dlatego też mówiąc o kosztach przestępczości, należy mieć na uwadze rzeczywiste koszty społeczne, a nie wyłącznie wydatki budżetowe – państwowe lub samorządowe. Koszty te obejmują zarówno szkody powstałe wskutek przestępstwa, jak i cały ciąg wydatków ponoszonych na czynności śledcze, sądowe, pobyt skazanych w zakładach karnych i późniejszą pomoc resocjalizującą.

Osoby zwolnione mogą ubiegać się o przyznanie zasiłków pieniężnych lub świadczeń niepieniężnych (pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, ubranie, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, mieszkanie chronione, pomoc w uzyskaniu

odpowiednich warunków mieszkaniowych itp.).

 WAŻNE! Zasiłki okresowe oraz celowe (na zakup leków, żywności, opału, materiałów do remontu itp.) to najczęstsza forma pomocy pobieranej przez byłych osadzonych. Rzadsze są zasiłki stałe (12,4% osób korzystających z pomocy).

Kolejna kwestia, która została wzięta pod uwagę podczas kontroli to pomoc psychologiczna. Pomoc ta jest bardzo rzadko udzielana. Mimo, że jest ona szczególnie potrzebna, zwłaszcza w wypadku osób, które nie mogą liczyć na wsparcie bliskich. W latach 2015–I półrocze 2018 w skontrolowanych OPS z pomocy psychologicznej skorzystało łącznie tylko 148, spośród 4702 podopiecznych, którzy mieli problemy po opuszczeniu zakładów karnych (nieco ponad 3%). Z poradnictwa rodzinnego skorzystało 111 osób (2,3%), z pomocy prawnej tylko 52 osoby (1,1%).

Istotnym elementem, który może zapobiec powrotowi na drogę przestępczą, jest praca. Niestety byli więźniowie nie zawsze chcą podjąć pracę, czasami nie mają odpowiednich kwalifikacji albo są uzależnieni. Przedsiębiorcy natomiast obawiają się o mienie przedsiębiorstwa, o niesolidność pracownika i bezpieczeństwo innych pracowników. Jednak odsetek byłych osadzonych, którzy korzystając z pomocy OPS podjęli zatrudnienie, systematycznie wzrasta.

Zdarzały się sytuacje, że OPS starały się skontaktować podopiecznych z potencjalnymi pracodawcami. Zdaniem NIK powinno to być rutyną dla wszystkich jednostek świadczących pomoc byłym osadzonym. NIK uważa, że należy też skupić się na ich aktywizacji zawodowej i na powiązaniu udzielania pomocy finansowej z podjęciem przez te osoby szkolenia zawodowego, terapii,

szukania pracy, np. poprzez motywujące kontrakty socjalne.

Co ważne blisko połowa podopiecznych nie łamie warunków kontraktu, co NIK uznaje za niezły wynik, zważywszy specyfikę tej grupy osób.

Pomoc udzielana przez ośrodki powinna mieć charakter wspierający i aktywizujący. Pomoc powinna być organizowana w taki sposób, aby zapewnić możliwie jak najszersze uczestnictwo osoby potrzebującej wsparcia. Przez aktywne uczestnictwo osoby te czują się bardziej potrzebne, zaznaczają swoją tożsamość i podmiotowość, zdobywają poczucie własnej wartości oraz czują, że mają wpływ na własne życie.

 UWAGA! Warto zwrócić szczególną uwagę na fakt, że miesięczne utrzymanie jednego więźnia kosztuje około 3500 zł, a przez cały rok na to, aby były osadzony nie wrócił do miejsca odosobnienia, wydaje się średnio 2130 zł – widać znaczną dysproporcję.

Z zebranych danych wynika, że Gminy nie diagnozują sytuacji osób opuszczających ośrodki penitencjarne, OPS właściwie nie współpracują tu z zakładami karnymi lub współpracują tylko na poziomie zasięgania informacji potrzebnych do naliczania świadczeń finansowych. Natomiast obowiązek takiej współpracy leży po obydwu stronach. Współpraca z kuratorami jest również na poziomie śladowym i okazjonalnym. Nie ma jakiegokolwiek współpracy w zakresie planowania długofalowej pomocy dla byłych osadzonych.

OPS przeprowadzają wywiady środowiskowe, ale nie analizują skuteczności udzielanej pomocy. Podopieczni kończą współpracę z OPS z różnych przyczyn: 38,7% podjęło pracę (stałą bądź dorywczą), ale też część powróciła na drogę prze-

stępczą i ponownie została pozbawiona wolności. Wskutek braku analizy skuteczności proponowanych działań pracownicy OPS nie znali aktualnej sytuacji wszystkich byłych podopiecznych.

Z ankiety przeprowadzonej wśród byłych więźniów wynika, że oprócz problemów bytowych (jedzenie, mieszkanie, pieniądze, zdrowie itp.) dojmującym dla nich problemem jest świadomość stygmatyzacji. Ludzie ci najbardziej potrzebują normalnej (nie „urzędniczej”) rozmowy o tym, jak zaplanować sobie przyszłość i jakie działania mogą podjąć, by ich przyszłość wyglądała inaczej. Niestety wywiady przeprowadzane przez pracownika OPS nie mają charakteru takiej rozmowy, nie pada propozycja pomocy psychologicznej, wzmacnia się w nich zaś poczucie winy za „wyłudzenie” pieniędzy z instytucji, która pomaga „naprawdę” potrzebującym: niepełnosprawnym, rodzinom wielodzietnym, mającym problemy wychowawcze.

Dane liczbowe:

- w 2015 r. 17,2% osób zwolnionych korzystało z tego rodzaju pomocy;
- w 2017 r. – 15,3% byłych więźniów.

Należy jeszcze wspomnieć, że OPS sporadycznie otrzymują informacje o potrzebach osób mających wyjść na wolność. Jednostki penitencjarne informowały OPS o potrzebach 3579 osób w 2015 roku (4,2% ogółu zwolnionych), w 2018 roku w sprawie 1958 osób (2,5% zwolnionych). Powiadomienia takie zakłady karne mogą wystosować za zgodą osadzonego. Zdecydowana większość z nich jednak odmawia.

Zakłady karne rzadko przekazują osadzonemu informacje o możliwościach uzyskania wsparcia, a OPS zasięgają z zakładach karnej informacji wyłącznie nt. daty ponownego osadzenia byłego podopiecznego i przewidywanego czasu tego osadzenia.

Tylko 15,3% byłych osadzonych pozytywnie ocenia przydatność więziennych programów resocjalizacyjnych do życia na wolności, zaś OPS nie wykazują zainteresowania tymi programami. Współpraca między zakładami karnymi a pomocą społeczną (OPS, MOPR), mimo że zawarta porozumieniem z 2000 roku, a następnie – od 2015 roku – listem intencyjnym, rzadko przybiera formę ścisłą i regularną. Współpraca ze służbą kuratorską nie istnieje, a sporadyczne kontakty dotyczą głównie ustalenia uprawnień do świadczeń otrzymywanych z pomocy społecznej. Zdaniem NIK współpraca taka dałaby pełen obraz sytuacji osoby, która opuściła zakład karny, i w konsekwencji zwiększyłaby skuteczność oferowanego wsparcia. Współdziałanie OPS z organizacjami pozarządowymi ogranicza się głównie do wydawania skierowań po uzyskaniu posiłków i, gdy zachodzi taka potrzeba, do schronisk dla bezdomnych.

Źródło: www.nik.gov.pl

§ Prawnik radzi

Wniosek o ustalenie prawa do świadczenia

1 października 2019 r. wchodzi w życie nowa ustawa z 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1622). Ma ona na celu dodatkowe wsparcie finansowe osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, które ze względu na zakres swoich ograniczeń funkcjonalnych, będących następstwem istotnego naruszenia sprawności organizmu, ponoszą zwiększone koszty funkcjonowania w życiu codziennym i społecznym.

Osoby uprawnione do wsparcia

Nowa ustawa przewiduje (art. 1 ust. 3), że nowe świadczenie będzie

przysługiwać osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są:

- obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub
- posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub
- cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Uprawnionymi do świadczenia (art. 2 ust. 1) będą osoby, które ukończyły 18 lat i których niezdol-

ność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona:

- orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo
- orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo
- orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo
- orzeczeniem o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Świadczenie będzie przysługiwać powyższym osobom uprawnionym, które (art. 2 ust. 2):

- nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, albo
- suma tych świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe,

wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem renty rodzinnej przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270), zasiłku pielęgnacyjnego oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń, nie przekracza kwoty 1600 zł miesięcznie.

Ustalenie prawa do nowego świadczenia będzie następowało na wniosek osoby uprawnionej, który będzie składany do właściwego organu, a więc odpowiednio organu wypłacającego świadczenie emerytalno-rentowe albo rentę socjalną, a w przypadku pozostałych osób uprawnionych – do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wniosek powinien zawierać (art. 3 ust. 2):

- dane osoby uprawnionej:
 - imię i nazwisko,
 - datę urodzenia,
 - numer PESEL albo, jeżeli nie nadano tego numeru, serię i numer dowodu osobistego lub numer paszportu,
 - adres miejsca zamieszkania,
 - adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania – w przypadku osoby nieposiadającej adresu miejsca zamieszkania,
 - adres do korespondencji, jeżeli jest inny niż adres zamieszkania;
- inne informacje, niezbędne do ustalenia prawa do świadczenia uzupełniającego;
- wskazanie sposobu wypłaty świadczenia wraz z podaniem danych niezbędnych do jego wypłaty, z zastrzeżeniem, że w przy-

padku świadczenia emerytalno-rentowego, albo renty socjalnej, sposób wypłaty świadczenia uzupełniającego jest taki sam jak wypłaty tych świadczeń;

- podpis wnioskodawcy lub jego przedstawiciela ustawowego albo pełnomocnika.

Do powyższego wniosku trzeba będzie dołączyć:

- orzeczenie przesądzające o posiadaniu statusu osoby uprawnionej, z wyjątkiem przypadku, gdy ten dokument jest już w posiadaniu organu właściwego;
- w przypadku osób uprawnionych do emerytury i renty zagranicznej lub innego świadczenia zagranicznego o podobnym charakterze – dokument potwierdzający prawo do tych świadczeń i ich wysokość, wystawiony przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych;
- oświadczenie osoby uprawnionej lub jej przedstawiciela ustawowego albo pełnomocnika o nieposiadaniu prawa do świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, lub o posiadaniu prawa do świadczenia wraz ze wskazaniem jego nazwy, organu przyznającego oraz wysokości; w przypadku posiadania prawa do więcej niż jednego świadczenia – oświadczenie powinno wskazywać wszystkie przysługujące prawa do świadczeń.

WAŻNE! Ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego powinno nastąpić w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Wysokość świadczenia

Świadczenie będzie przysługiwało osobie uprawnionej w wysokości

nie wyższej niż 500 zł miesięcznie, przy czym łączna kwota świadczenia uzupełniającego i innych świadczeń wskazanych w ustawie nie będzie mogła przekraczać kwoty 1600 zł miesięcznie (z uwzględnieniem wyłączeń wskazanych w art. 2 ust. 2 ustawy).

UWAGA! Nowe świadczenie nie będzie przysługiwało osobie uprawnionej, która została tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności, z wyjątkiem osoby uprawnionej, która odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Ze świadczenia uzupełniającego nie będzie dokonywało się potrąceń i egzekucji. Dodatkowo świadczenie uzupełniające zostało objęte przedmiotowym zwolnieniem od podatku dochodowego od osób fizycznych i nie będzie wliczane do limitu dochodu umożliwiającego skorzystanie z ulgi rehabilitacyjnej (art. 26 ust. 7e ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Warto również zauważyć, że w przypadku dochodu ustalonego, jako kryterium dochodowe na potrzeby ustalenia prawa do świadczenia pieniężnego oraz opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszonej przez osoby bliskie, w dochodzie osoby lub rodziny nie będzie uwzględniać się świadczenia uzupełniającego (nowy ust. 4a w art. 8 ustawy o pomocy społecznej).

Forma przyznania świadczenia

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy przyznanie prawa do świadczenia uzupełniającego, odmowa prawa do świadczenia uzupełniającego, zmiana wysokości świadczenia uzupełniającego oraz stwierdzenie ustania prawa do świadczenia uzupełniającego następuje w drodze decyzji. Decyzję będzie wydawał organ właściwy, również on bę-

dzie wypłacał świadczenie. W przypadku zbiegu prawa do świadczeń wskazanych w art. 2 ust. 2 ustawy, decyzję w sprawie świadczenia uzupełniającego będzie wydawał organ, który wypłaca świadczenie pielęgnacyjne (i on będzie zobowiązany do wypłacenia świadczenia).

 UWAGA! Świadczenie uzupełniające będzie przysługiwało od miesiąca, w którym zostały spełnione warunki do jego przyznania, lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie (art. 6 ustawy).

Świadczenie pobrane nienależnie

W przypadku nienależnego pobrania świadczenia osoba, która je pobrała będzie zobowiązana do jego zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenie uważać się będzie świadczenie: 1) wypłacone mimo ustania okoliczności będących podstawą jego przyznania, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania; 2) wypłacone mimo zmiany okoliczności będących podstawą do ustalenia jego wysokości, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o okolicznościach mających wpływ na zmianę wysokości świadczenia; 3) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie; 4) przyznane na podstawie decyzji, której nieważność następnie stwierdzono, albo przyznane na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku wznowienia postępowania, i osobie odmówiono prawa do świadczenia; 5) wypłacone osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej świadczenie, z przyczyn niezależnych od organu właściwego.

W przypadkach wskazanych w pkt 1, 3 i 5 powyżej od kwot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego będą naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego będą ulegały przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia stała się prawomocna.

Natomiast nienależnie pobrane świadczenie będzie podlegało egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Kwota nienależnie pobranego świadczenia będzie podlegała zwrotowi łącznie z ewentualnymi odsetkami na rachunek bankowy wskazany przez właściwy organ. Odsetki będą naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia do dnia zwrotu.

 WAŻNE! Wyjątkowo, nie będzie można żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ właściwy o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia lub zmianę jego wysokości, a mimo to świadczenie było jej nadal wypłacane, w pozostałych przypadkach – za okres dłuższy niż 3 lata.

Przepisy przejściowe

Warto zwrócić uwagę na część przepisów przejściowych. Zgodnie z art. 26 ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (a więc do 1 kwietnia 2020 r.), osoby posiadające w tym dniu orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności i nieposiadające orzeczenia,

o którym mowa w art. 2 ust. 1, mogą wystąpić z wnioskiem o wydanie tego orzeczenia wraz z wnioskiem o świadczenie uzupełniające, jeżeli jest spełniony warunek, o którym mowa w art. 2 ust. 2. W przypadku wydania orzeczenia świadczenie uzupełniające będzie przysługiwało od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie uzupełniające – na zasadach określonych w ustawie.

Ponadto, zgodnie z art. 27 ustawy ustalenie prawa do świadczenia uzupełniającego, na wniosek złożony do dnia 30 listopada 2019 r., będzie następowało w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Świadczenie uzupełniające będzie przysługiwało od miesiąca złożenia wniosku o świadczenie uzupełniające, na zasadach określonych w ustawie.

W art. 28 przyjmuje się z kolei rozwiązanie, dzięki któremu w okresie pierwszego roku funkcjonowania ustawy lekarze – członkowie komisji lekarskich Zakładu Ubezpieczeń Społecznych będą mogli wydawać orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji jako lekarze orzecznicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem, że nie będą mogli wchodzić w skład komisji lekarskiej rozpatrującej sprzeciw lub zarzut wadliwości takiego orzeczenia.

Rozwiązanie to wynika z braku wystarczającej liczby lekarzy orzeczników w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, którzy mogliby zrealizować zadania wynikające z nowej ustawy (wzmoczony wpływ wniosków o wydanie orzeczenia, będącego podstawą przyznania świadczenia uzupełniającego w pierwszym roku funkcjonowania ustawy).

Marcin Majchrzak

 Praktyka**Problem współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, a innymi instytucjami**

Współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, a innymi instytucjami jest uregulowana przez szereg aktów prawnych, lecz czy zawsze jest tak jak mówi ustawa?

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznacza jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej, jako odpowiedzialne za wspieranie rodziny. Obowiązek ten realizowany jest między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Ustawa ta reguluje również współpracę asystenta rodziny.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;

- wspieranie aktywności społecznej rodziny;
- motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności zaś poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi zatrudniającemu asystenta;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

 WAŻNE! Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Jak widzimy pracownik socjalny oraz asystent rodziny działają na podobnej płaszczyźnie, mają wspólnego adresata, jakim jest rodzina mająca trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Zarówno pracownik socjalny, jak i asystent rodziny mają za zadanie wsparcie ww. rodziny. Tu mogą pojawić się problemy w rozróżnie-

- Asystent rodziny zobowiązany do współpracy w ramach podejmowanych działań na rzecz rodziny powinien informować pracownika socjalnego o trudnych obszarach pracy z rodziną.
- Asystent rodziny zgłasza właściwemu pracownikowi socjalnemu wszelkie trudności związane z realizacją usługi oraz nieuzasadnione nieobecności rodziny w domu, w terminie wyznaczonej wizyty asystenta.
- Pracownik socjalny wspólnie z asystentem rodziny dokonują comiesięcznej analizy i omówienia sytuacji rodzin i osób objętych wsparciem asystenta rodziny, aktualizują plan pracy z rodziną, ustalają kierunki dalszych działań.
- Praca i działania pracownika socjalnego i asystenta rodziny powinny być spójne.

niu kompetencji przypisanych do pełnionych ról zawodowych. Specjaliści piszą, że aby zapewnić harmonijną współpracę pracownika socjalnego i asystenta rodziny należy dokonać szczegółowej analizy wspólnych obszarów działań, jak również przyjrzeć się różnicom.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy między innymi współpraca z powiatowym urzędem pracy. Współpraca ta przybiera rozmaite formy i koncentruje się na wielu obszarach, jednak najczęściej polega na wymianie informacji na temat wspólnych klientów obu instytucji w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Istotną rolę pełni tu dobranie partnera trzeciego sektora – dobrze dobrany partner pomoże w kwestiach, w których urząd nie jest kompetentny bądź nie posiada doświadczenia. Natomiast do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych oraz łagodzenia skutków ubóstwa.

Według dostępnych danych ponad 78% klientów pomocy społecznej pobierających zasiłek okresowy, otrzymuje go z powodu bezrobocia. Dlatego wydaje się, nie od dziś, że współpraca obu służb społecznych jest oczywista. Urząd Pracy oraz Ośrodek Pomocy Społecznej powinny informować się wzajemnie o planowanych działaniach wobec bezrobotnych – niestety nie zawsze tak jest.

Do najczęstszych spotykanych barier utrudniających współpracę Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Pracy zaliczamy:

- niewystarczający przepływ informacji pomiędzy pracownikami instytucji;
- niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne;
- brak wiedzy na temat działań podejmowanych przez Urząd Pracy;
- brak czasu na nawiązanie współpracy z powodu nadmiaru obowiązków;
- Urząd Pracy nie informuje regularnie OPS o działaniach wobec wspólnych klientów;
- pracownicy obu instytucji się nie znają, co utrudnia kontakty robocze;
- przeciążenia biurokratyczne pracowników związane z małą liczbą pracowników wykonujących określone zadania;
- ograniczenia finansowe oraz brak określonego modelu współpracy;
- brak wypracowania odpowiednich sposobów uzgadniania działań w momencie rejestrowania się w urzędzie osoby bezrobotnej.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej mówi także o współpracy z policją, w myśl tej ustawy pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy lub świadczący prace socjalne w środowisku może liczyć na asystę funkcjonariusza policji. Kierownik ośrodka na wniosek pracownika socjalnego OPS lub z własnej inicjatywy, może wystąpić z wnioskiem do właściwego miejscowo komendanta policji o asystę w trakcie przeprowa-

dzania rodzinnego wywiadu środowiskowego lub świadczenia pracy socjalnej w środowisku. Właściwy miejscowo komendant policji jest zobowiązany do zapewnienia pracownikowi socjalnemu asysty policji przy przeprowadzaniu rodzinnego wywiadu środowiskowego lub świadczeniu pracy socjalnej w środowisku.

Wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej o zapewnienie asysty policji powinien zawierać: termin i adres udzielenia asysty, imię i nazwisko klienta OPS, a w miarę możliwości inne dane osoby, u której niezbędne jest zapewnienie asysty wraz z informacją o przewidywanym zachowaniu klienta mogącym wystąpić podczas interwencji pracownika socjalnego w środowisku, imię i nazwisko pracownika socjalnego oraz nr legitymacji, który będzie przeprowadzał wywiad środowiskowy lub świadczył prace socjalne.

UWAGA! Kierownik ośrodka pomocy społecznej powinien wystąpić o wsparcie policji dla pracownika, co najmniej trzy dni wcześniej od planowanej wizyty w terenie. W wyjątkowych sytuacjach będzie to można zrobić z pominięciem tego terminu.

Co zrobić gdy klient nie wyraża zgody, aby wywiad przeprowadzony został w asyście policji? Niewy-

Akademia Dashofera

– wiedza i umiejętności, których potrzebujesz!

Zapewniamy: • Seminaria otwarte i zamknięte
• Wysoki poziom merytoryczny zajęć • Warsztaty
i możliwość dyskusji z wykladowcą • Komfort zadawania pytań
• Niewielkie grupy uczestników
Seminaria między innymi z zakresu: służby zdrowia, budżetówki, ochrony środowiska, szkolnictwa, budownictwa, przemysłu, transportu i logistyki.

**Więcej informacji znajdą Państwo na stronie:
www.akademiadashofera.pl**

rażenie przez stronę postępowania ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez pracowników socjalnych w asyście funkcjonariusza policji jest równoznaczne z niewyrażeniem zgody na wywiad w ogóle – orzeczenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku – wyrok z dnia 19-09-2017 r. Sygn akt II SA/Bk 315/17.

 UWAGA! Oznacza to, że wnioskujący o pomoc społeczną ma obowiązek pozwolić na obecność policjanta przy czynności przeprowadzania wywiadu niezależnie od tego, jak osobiście odbiera obecność policjanta.

- organizacji pozarządowych;
- kuratorzy sądowi.

Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu ma zapewniać ośrodek pomocy społecznej.

 WAŻNE! Ponadto należy wspomnieć o innych ustawach, w których zawarte są zapisy dotyczące podejmowania współpracy w ramach rozwiązywania ważnych kwestii społecznych. Do tych ustaw należą m.in.: Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych czy Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Kolejną istotną ustawą dotyczącą współpracy w zakresie pomocy społecznej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. **Zgodnie z zapisami ustawy w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który powinien być elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Zespół działa na podstawie porozumień zawartych między wójtem, burmistrzem albo prezydentem miasta z podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych i są to:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej;
- przedstawiciele gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- policji;
- oświaty;
- ochrony zdrowia;

Niestety władze lokalne nie znają specyfiki pracy w pomocy społecznej i często pozbywają się problemów przez przerzucanie zadań do ośrodka pomocy społecznej – tym samym pracownicy socjalni niejednokrotnie porównują pomoc społeczną do zsypu, mówiąc „jak nie wiadomo gdzie, to do pomocy społecznej”, w efekcie czego władze lokalne nakładają na ośrodki pomocy społecznej nowe zadania związane z uchwalonymi programami (np. oddłużanie mieszkań – prewencja przed eksmisją). Pracownicy socjalni często, więc bez wsparcia kadrowego i instrumentalnego realizują nowe działania i bardzo często nie widzą ich rezultatów.

Niezrozumienie i niedocenienie ze strony władz lokalnych jest tylko jednym z elementów demonstrowanego „odrzućcia instytucjonalnego i środowiskowego” osób zatrudnionych w pomocy społecznej. Pracownicy socjalni często żalą się na nieprzychylność różnych instytucji w pozyskiwaniu potrzebnych im informacji oraz, że instytucje te stawiają im nierealne wymagania. Często spotykane zjawiska to opieszałość od-

powiedzi ze strony różnych instytucji, błędy w przekazywanych danych i decyzjach, ignorowanie próśb pracowników socjalnych – dzieje się tak zarówno w sytuacjach krytycznych, jak i w sprawach zwykłych, w codziennej praktyce: nierzadko bywa, że pracownik socjalny udaje się do środowiska, nikt nie otwiera drzwi, wtedy dzwoni na policję, że jest taka sytuacja, prosi o interwencję lecz policja stwierdza, że nie ma teraz nikogo wolnego, kto mógłby podjechać i co robi? Puka do skutku, a w konsekwencji wraca bez załatwienia sprawy.

Innym spontanicznie wskazywanym przez pracowników socjalnych problemem było przerzucanie obowiązków służb społecznych na pracowników socjalnych. Pozostali profesjonaliści bez trudu oddawali swoje kompetencje pracownikom. W tym kontekście pracownicy skarżą się na opuszczenie, osamotnienie w trakcie np. procedury zabierania dzieci z rodzin biologicznych i umieszczania ich w opiece zastępczej. Często pracownik socjalny sam musi odbierać dziecko, bo kurator i psycholog się wycofali, a policja wyszła z mieszkania. Pracownicy socjalni niestety mają poczucie braku wsparcia w systemie lokalnym i w kręgu lokalnych profesjonalistów. Ciężar dramatu ich klientów i ciężar odpowiedzialności za ich los muszą dźwigać sami.

Pracownicy socjalni w badaniach wskazują, że największą trudność sprawia im współpraca z policją, organizacjami pozarządowymi, placówkami oświaty, sądami rodzinnymi, placówkami ochrony zdrowia oraz służbami więziennymi. Za partnerów, z którymi współpraca przysparza ośrodkom pomocy społecznej najmniejszych trudności pracownicy wskazywali na: ośrodki adopcyjne, ośrodki kultury, warsztaty terapii zajęciowej oraz inne instytucje pomocy społecznej.

Wzór: Wniosek o zapewnienie przez Policję asysty pracownikowi socjalnemu

Ośrodek Pomocy Społecznej w.....

Miejscowość, data

Pan/Pani.....
 Komendant Miejskiej Policji
 w.....

**Wniosek o zapewnienie przez Policję
 asysty pracownikowi socjalnemu**

Działając w oparciu o zapisy porozumienia z dnia 3 sierpnia 2016 r., „Ogólne zasady postępowania przy zapewnieniu przez Policję asysty pracownikowi socjalnemu przeprowadzającemu rodzinny wywiad środowiskowy lub świadczącemu pracę socjalną w środowisku „wnoszę o zapewnienie asysty funkcjonariusza Policji w czynnościach pracownika socjalnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w

Panu/Pani

nr legitymacji służbowej.....

w dniu o godz.

Planowane przeprowadzenie działań w rodzinie

adres zamieszkania..... wymaga obecności funkcjonariusza Komendy Miejskiej Policji w za względu na konieczność zapewnienia osobistego bezpieczeństwa pracownika MOPS i duże prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia.

.....
 (podpis osoby uprawnionej)

LITERATURA

M. Dudkiewicz, *Pracownicy socjalni: pomiędzy instytucją pomocy społecznej a środowiskiem lokalnym*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011.

Współpraca instytucji rynku pracy i instytucji pomocy i integracji społecznej. Raport z badań przeprowadzonych w ramach projektu systemowego realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich: „Monitoring współpracy urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej oraz identyfikacja i upowszechnienie dobrych praktyk w tym zakresie”. Warszawa: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.

Joanna Ćwiek-Gadomska

Polityka senioralna

Podjęmowana coraz powszechniej tematyka polityki senioralnej oraz różnorodnych metod i form pracy z seniorami stanowi niezwykle ważną kwestię. Obecnie stajemy się świadkami następujących zmian demograficznych, a tym samym pojawiającymi się nowymi obszarami w ramach, których konieczne jest wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

Starzenie się społeczeństwa jest tendencją, która w krajach Unii Europejskiej rozpoczęła się kilkadziesiąt lat temu. Stopniowo następuje przekształcenie struktury wiekowej ludności. Coraz większy odsetek osób starszych z jednoczesnym zmniejszeniem odsetka osób w wieku produkcyjnym w całkowitej liczbie ludności stanowi cechę charakteryzującą wiele krajów europejskich.

Sytuację obrazować mogą dane podawane przez Eurostat, według których w 2017 r. **ogólna liczba ludności w Unii Europejskiej szacowana była na 511,5 miliona**, w tym osoby młode (0–14 lat) stanowiły 15,6% ludności Unii Europejskiej, osoby uznawane za osoby w wieku produkcyjnym (15–64 lata) stanowiły 64,9% ludności, zaś odsetek osób starszych (w wieku 65 i więcej lat) wynosił 19,4%. Zauważono,

więc wzrost o 0,2 punkty procentowe w porównaniu z poprzednim rokiem oraz wzrost o 2,4 punkty procentowe w porównaniu z okresem sprzed 10 lat. Dla porównania odsetek ludności wszystkich krajów Unii Europejskiej, które ukończyły 55 lat wzrósł z 25% w roku 1990 do 30% w 2010 roku. Szacuje się, że do 2060 roku wyniesie on około 40%.

Już w 2012 roku zgodnie z decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 września 2011 r. ustanowiono Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Ogólnym celem Roku było zmobilizowanie różnorodnych podmiotów do promowania aktywnego starzenia się i solidarności międzypokoleniowej. Podjęto wiele inicjatyw, których celem było promowanie aktywnego starzenia się zarówno w aspekcie zatrudnienia, uczestniczenia w życiu społecznym jak i niezależnego życia osób starszych oraz zachęcanie wszystkich polityków i zainteresowanych stron do podejmowania konkretnych inicjatyw związanych z aktywnym starzeniem się i do wszczynania działań zmierzających do realizacji tych celów.

Wiele państw wdrożyło wówczas programy polityczne, które koncentrowały się na podejmowaniu działań na rzecz osób starszych. W Polsce w sierpniu 2012 roku wdrożono Rządowy Program Aktywności Społecznej dla Osób Starszych na lata 2012–2013. Wykonaniem zobowiązań przyjętych w tym rządowym programie było opracowanie Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020 (ZDPS). Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata Program (ASOS).

Program ASOS był pierwszym ogólnopolskim programem przygotowanym na taką skalę, a skierowanym do osób starszych zakładającym

jednocześnie rozwój współpracy międzypokoleniowej. Realizacja Programu ASOS pozwoliła na stworzenie podstaw polityki senioralnej w Polsce, czyli polityki dotyczącej osób starszych oraz dla osób starszych.

Odpowiednio zaprojektowana, opracowana oraz wdrażana polityka senioralna stanowi istotny element modelu polityki społecznej. W szerokim rozumieniu polityka senioralna odnosi się ogółu podejmowanych celowo działań organów administracji publicznej na wszystkich szczeblach oraz innych organizacji i instytucji, realizujących zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.

 UWAGA! Definiując pojęcie aktywnego starzenia się zwrócono uwagę, na fakt, iż jest to proces umożliwiający zarówno jednostkom, jak i grupom społecznym zagospodarowanie ich potencjału z perspektywy całego życia, zachowania zarówno dobrostanu psychicznego jak i fizycznego, a także aktywności zawodowej, społecznej oraz niezależności i samodzielności.

Wskazane wówczas obszary w ramach, których konieczne jest podejmowanie profesjonalnych działań obejmowały takie aspekty jak zdrowie i samodzielność, aktywność zawodową osób powyżej 50 roku życia, aktywność edukacyjną społeczną i kulturalną osób starszych, a także zagadnienia srebrnej gospodarki oraz relacji międzypokoleniowych.

W kontekście zdrowia i samodzielności zwrócono szczególną uwagę na potrzebę edukacji społeczeństwa. Ważne jest, aby celem podejmowanych działań był wzrost wiedzy na temat procesów starzenia się, jego konsekwencji, ale także uwrażliwienie opinii publicznej na problematykę starości i niesamodzielności,

trudności z jakimi borykają się osoby starsze.

Należy zadbać o to, aby pojęcie „starość” miało neutralny charakter, nie kojarzyło się pejoratywnie jedynie z osobami schorowanymi, niesamodzielnymi, smutnymi, samotnymi, potrzebującymi pomocy, nadużywającymi przywilejów, roszczeniowymi [por. A. Rudnik, Wymiary starości i cechy ludzi starych w percepcji dzieci i młodzieży, Pogranicze. Studia Społeczne. Tom XXVIII (2016)].

Do poprawy postrzegania osób starszych przez społeczeństwo przyczynić może się zmiana postaw samych osób w podeszłym wieku dzięki takim działaniom jak prawidłowe nawyki dotyczące diety, wysiłku fizycznego, spożywania alkoholu i unikania dymu tytoniowego. Prowadzone przez państwo kampanie oraz podjęte działania zakładają promocję zdrowego stylu życia w każdym wieku, popularyzację i rozwój oferty edukacyjnej w zakresie profilaktyki typowych chorób wieku starszego, opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania schorzeniom, które są istotną przyczyną dezaktywacji zawodowej i społecznej osób po 50 roku życia.

Coraz powszechniej podejmowane są również działania mające na celu rozwój otoczenia przyjaznego dla aktywności fizycznej seniorów oraz promowanie inicjatyw dotyczących aktywności fizycznej wśród osób starszych w tym rozwijanie i wspieranie systemu zorganizowanych zajęć aktywności fizycznej dla osób dorosłych i starszych.

Dołącz do nas na facebooku

**[www.facebook.com/
pracowniksocjalnyinfo](https://www.facebook.com/pracowniksocjalnyinfo)**

 WAŻNE! Jednocześnie jednak istotne jest tworzenie różnorodnych mechanizmów pomocy psychologicznej dla osób przeżywających kryzys lub wymagających wsparcia ze względu na występujące trudności w zaakceptowaniu zmieniającej się sytuacji i związanych z upływem lat problemów także zdrowotnych.

Wraz z wiekiem następuje, bowiem ogólny spadek sprawności zarówno fizycznej jak i psychicznej co często jest przyczyną wystąpienia niepełnosprawności. Na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002 roku ogólną liczbę osób niepełnosprawnych szacuje się na 5,5 miliona osób, wśród nich 40,3% to osoby w wieku 60 lat i więcej. Zauważa się także ogólny wzrost udziału osób niepełnosprawnych wśród seniorów od 34,6% wśród osób w wieku 60–64 lat do 48,9% wśród osób w wieku 80 lat i więcej. W związku, z czym ważne stało się zapewnienie wysokiej, jakości i dostępności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej.

Ważne jest doskonalenie zawodowe lekarzy, pielęgniarek i innych kadr medycznych w zakresie specjalizacji geriatrycznej, a także zachęcanie studentów i absolwentów do podejmowania edukacji własnie w dziedzinie geriatрії.

Kolejnym działaniem powinno być zwiększenie dostępności do łóżek geriatrycznych poprzez dostosowanie infrastruktury podmiotów leczniczych do zwiększającej się liczby osób chorych w wieku podeszłym, a także wykorzystanie potencjału i możliwości podmiotów niepublicznych.

W opiece nad osobami starszymi ważną rolę powinni odgrywać także lekarze podstawowej opieki zdrowot-

nej oraz pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, którzy wyposażeni powinni być w fachową wiedzę oraz rzeczywiste możliwości udzielania wsparcia pacjentom w podeszłym wieku.

Istotnym aspektem jest wspieranie tworzenia poradni geriatrycznych oraz zapewniania dostępu do konsultacji geriatrycznych, a także stały i systematyczny rozwój instytucjonalny i wspieranie podmiotów leczniczych, realizujących świadczenia w zakresie opieki geriatrycznej.

Uwzględniając konieczność zapewnienia opieki osobom przewlekłe i terminalnie chorym należy stale rozwijać sieć podmiotów realizujących świadczenia w zakresie opieki długoterminowej, podmiotów leczniczych realizujących opiekę paliatywną i hospicyjną, a także zwiększać liczbę zakładów opiekuńczo-leczniczych. Według wielu przeprowadzonych diagnoz wciąż jeszcze długotrwała opieka nad poważnie chorymi oraz zależnymi od innych osobami starszymi w Polsce spoczywa głównie na barkach rodziny, która nie jest dostatecznie wspomagana usługami medycznymi oraz pozamedycznymi systemu opiekuńczego państwa. Stopniowo jednak wdrażane są różnorodne metody w tym z wykorzystaniem teleopieki i telemedycyny, które mogą ułatwiać codzienne funkcjonowanie osób starszych, zaś opiekunom umożliwiać godzenie rozmaitych ról społecznych.

Funkcjonowanie osób starszych w codziennym życiu niewątpliwie ułatwić może coraz powszechniej realizowane uniwersalne projektowanie, którego celem jest projektowanie dla wszystkich, czyli takie zorganizowanie przestrzeni, aby stała się przyjazna i dostępna dla mieszkańców. Przy wszystkich inwestycjach infrastrukturalnych należy, bowiem uwzględniać potrzeby różnych grup osób: starszych, niepełnosprawnych,

rodzin z dziećmi, kobiet i mężczyzn. W wielu miastach podejmowana jest współpraca z seniorami i organizacjami społecznymi w sprawie oceny miejsc i budynków użyteczności publicznej pod względem ich dostępności dla osób starszych, niepełnosprawnych.

 UWAGA! Należy wdrażać zasadę projektowania inkluzywnego na każdym poziomie, tak aby unikać wykluczenia poszczególnych grup społecznych poprzez niedostawianie przestrzeni publicznej do ich specyficznych potrzeb.

Jednakże realizowana polityka senioralna nie powinna dotyczyć jedynie problemów trudności ograniczeń wynikających ze stanu zdrowia osób starszych. **Niezwykle ważnym zagadnieniem jest wykluczenie społeczne i zawodowe osób powyżej 50 roku życia.** Wskazuje się, iż wydłużanie czasu aktywności zawodowej pracowników po 50. roku życia należy do priorytetowych działań wszystkich krajów Unii Europejskiej. Należy, więc zwiększać dostępność oraz różnorodność oferty szkoleniowej oraz różnorodnych form uczenia się wspomagających skutecznie osoby w wieku 50+ oraz 60+ do przystosowania się bądź lepszego funkcjonowania na rynku pracy. **W tym także kontekście należy zdefiniować pojęcie srebrna gospodarka (silver economy) czyli system ekonomiczny ukierunkowany na wykorzystanie potencjału osób starszych i uwzględniający ich specyficzne potrzeby.**

Nadal niedostatecznie zagospodarowanym obszarem jest rynek produktów i usług skierowanych do tej grupy konsumentów. Powinny to być z jednej strony produkty związane z kulturą i rozrywką, ale z drugiej strony sprzęty i usługi ułatwiające życie codzienne, opiekę i rehabilitację oraz rekreację. Jednym z kluczowych ele-

mentów srebrnej gospodarki są tak zwane białe miejsca pracy, czyli sektor usług opiekuńczych i zdrowotnych świadczonych głównie dla osób starszych, którego znaczenie wzrasta wraz ze zwiększającą się liczbą osób starszych w populacji.

Niezwykle ważnym celem wskazanym w polityce senioralnej realizowanej w Polsce jest dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb osób starszych. Jako szczególnie obszar edukacyjny wskazano przygotowanie do bycia świadomym i poinformowanym obywatelem, warto więc rozwijać ofertę edukacyjną dotyczącą różnorodnych aspektów formalno-prawnych. Jednocześnie oferta szkoleniowa powinna obejmować szeroko rozumiane upowszechnianie nowych technologii.

 WAŻNE! Wskazuje się, iż posiadanie umiejętności cyfrowych oraz stałe ich rozwijanie jest warunkiem niezbędnym, umożliwiającym korzystanie z coraz większego zakresu usług świadczonych elektronicznie. Umożliwienie i ułatwienie dostępu do zasobów informatycznych jest jednym z kluczowych czynników, które wpływają na poprawę funkcjonowania seniorów nie tylko w zakresie podstawowych czynności związanych z życiem codziennym, ale także z życiem społecznym.

Ważnym działaniem sparzającym zaspokajaniu wielu potrzeb osób starszych jest zapewnianie dostępu do edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnej. Działalność edukacyjna prowadzona może być przez organizacje pozarządowe, instytucje, firmy edukacyjno-szkoleniowe, a także jak dotąd najbardziej rozpowszechniony ruch Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW). Wskazuje się jednak, iż szacunkowa liczba wszystkich uczestniczących w tych działaniach seniorów

dotychczas stanowi jedynie bardzo mały odsetek w ogólnej liczbie osób starszych w Polsce. Najczęściej z oferty edukacyjnej korzystają osoby starsze ze średnim lub wyższym wykształceniem. Konieczne stało się opracowanie i realizowanie programów wspierania działalności rozwijającej aktywność edukacyjną seniorów na terenach wiejskich oraz w małych miastach, a także wypracowanie standardów działania oraz oferty uczenia się osób starszych o szerokim zasięgu.

Podjęmowane działania na rzecz osób starszych powinny mobilizować te osoby do samodzielnego angażowania się w różne działania na rzecz swojego środowiska lokalnego. Warto, więc promować i rozwijać wolontariat oraz przygotowywać lokalnych liderów/animatorów aktywności obywatelskiej. W kontekście umożliwiania seniorom prowadzenia aktywnego trybu życia warto uwzględnić upowszechnianie kultury oraz uczestnictwo w kulturze. Bowiem udział w kulturze oraz jej współtworzenie, sprzyja uwalnianiu i aktywizowaniu indywidualnego potencjału, wpływa na rozwój późniejszej aktywności nie tylko na płaszczyźnie artystycznej czy kulturalnej, ale też w innych obszarach takich jak aktywność obywatelska, społeczna, wolontariacka, gospodarcza, fizyczna.

Jednym z kluczowych wyzwań polityki senioralnej jest zagospodarowanie cennego potencjału osób starszych ich bogatej wiedzy, cennych umiejętności, różnorodnego doświadczenia zawodowego i życiowego oraz chęci podejmowania działań na rzecz innych osób. Podjęmowane działania mają mieć na celu zmniejszenie dezaktywizacji społecznej osób starszych, zmierzając w kierunku inicjowania i wspierania aktywnego zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych także poprzez promowanie wolontariatu. Rekomenduje się więc stwarzanie warunków do

systematycznego rozwoju wolontariatu osób starszych w Polsce, jednocześnie budowanie społecznego zaufania do starszych wolontariuszy i promowanie zalet wolontariatu seniorów oraz rozwój współpracy międzynarodowej w tym zakresie. Wolontariat promowany może być, jako element uczenia się przez całe życie, szczególnie w obszarze uczenia się nieformalnego.

Przyjęte w 2018 roku założenia polityki społecznej wobec osób starszych 2030 o podtytuł: „Bezpieczeństwo-uczestnictwo-solidarność” wskazano siedem obszarów wsparcia osób starszych oraz dodatkowe działania na rzecz osób niesamodzielnich. Planuje się, więc działania, których celem ma być:

- kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie;
- zwiększanie uczestnictwa w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej osób starszych;
- tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej;
- podejmowanie działań mających na celu promocję zdrowia, profilaktykę chorób, zwiększanie dostępu do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji oraz zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego poprzez przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych, a także tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.

Istotną rolę odegrać mają również działania na rzecz edukacji dla starości skierowane do kadry opiekuńczej i medycznej, a także stosunku do starości, których adresatem ma być całe społeczeństwo. Działania,

które podejmowane będą na rzecz osób niesamodzielnych mają na celu zmniejszanie skali zależności od innych osób poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych, jak również zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgniacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych, rozbudowę

sieci usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych wsparcia niesamodzielnym osobom starszym, a także rozbudowę systemu wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Praktyczne rozwiązania oraz przykłady dobrych praktyk podejmowanych na rzecz osób starszych stanowią treść kolejnych artykułów publikowanych w następnych numerach miesięcznika.

ŹRÓDŁA

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/pl_Stale_wzrost_odsetek_os.C3.B3b_w_starszym_wieku

<http://senior.gov.pl/>

Długofalowa Polityka Senioralna w Polsce na lata 2014–2020 w zarysie

Dorota Pilecka

Pytania i odpowiedzi

Czy na podstawie art. 156 ust. 3a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507) na dzień dzisiejszy można zatrudnić osobę, która w 2002 r. rozpoczęła studia wyższe na wydziale pedagogika, kierunek pedagogika edukacja zdrowotna, a w 2005 r. zdobyła dyplom?

Odpowiada: Marcin Majchrzak

Ustawa o pomocy społecznej wprowadza dwie drogi do zdobycia

uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Podstawowym sposobem na zdobycie uprawnień do wykonywania zawodu

pracownika socjalnego jest spełnienie wymagań kwalifikacyjnych z art. 116 ustawy o pomocy społecznej. Przepis art. 116 ma charakter gene-

PYTANIA DO REDAKCJI

do: Wydawnictwo VERLAG DASHOFER
ul. Bieżanowska 7
02-655 Warszawa
tel.: (+48 22) 559-36-00~05,
fax: 829-27-00, 829-27-27

e-mail: zakrzewska@dashofer.pl
miesięcznik „Pracownik socjalny”

od:
.....
nr klienta:
tel.:
fax:
e-mail:

Prosimy o odpowiedź na następujące pytania:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ralny tzn. jest skierowany do szerokiego grona podmiotów.

W świetle art. 116 ustawy o pomocy społecznej pracownikiem socjalnym może być osoba, która spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych warunków:

- posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych;
- ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna;
- do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków:
 - pedagogika,
 - pedagogika specjalna,
 - politologia,
 - polityka społeczna,
 - psychologia,
 - socjologia,
 - nauki o rodzinie.

Dodatkowym sposobem na zdobycie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego jest zastosowanie zasady zachowania praw nabytych. Ustawodawca dopuszcza do wykonywania zawodu pracownika socjalnego osoby, które co prawda nie spełniają przesłanek z art. 116 ustawy o pomocy spo-

łecznej, ale mogą się wykazać innym wykształceniem zdobytym w ściśle wskazanym okresie.

W ten sposób na podstawie przepisów szczególnych pewna określona grupa odbiorców może ubiegać się o pracę w charakterze pracownika socjalnego. Ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 40, poz. 229) dodany do art. 156 nowy przepis ust. 3a, zgodnie z którym osoby, które przed dniem 1 maja 2004 r. rozpoczęły studia wyższe licencjackie lub wyższe magisterskie na kierunkach: pedagogika, psychologia, politologia lub socjologia, po uzyskaniu dyplomu ukończenia tych studiów mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.

Celem dodania ww. przepisu było umożliwienie wykonywania zawodu pracownika socjalnego osobom, które przed dniem 1 maja 2004 r., tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, rozpoczęły lub kontynuowały studia wyższe licencjackie lub magisterskie na jednym z kierunków uprawniających do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Zgodnie bowiem z art. 49 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 414), która została uchylona przez wejście w życie ustawy z 2004 r., pracownikiem socjalnym mogła być osoba, która ukończyła studia wyższe na kierunkach: pedagogika, politologia i nauki społeczne, psychologia, socjologia.

Osoba, która rozpoczęła studia w 2002 r. spełnia jedną z przesłanek wymienionych przez art. 156 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej tj. rozpoczęła studia przed dniem 1 maja 2004 r. Drugim warunkiem jest rozpoczęcie i zdobycie dyplomu na kierunku pedagogika. W celu stwierdzenia, że osoba o której mowa w pytaniu spełnia warunki z art. 156 ust. 3a należy dokonać analizy dyplomu i suplementu do dyplomu. Istotne jest to, aby kierunkiem studiów była pedagogika. Ukończona na studiach specjalizacja np. edukacja zdrowotna nie powoduje, że dana osoba nie może skorzystać z art. 156 ust. 3a. Jeżeli zatem sformułowanie „edukacja zdrowotna” dotyczy tylko specjalności, osoba o której mowa w pytaniu posiada nieograniczone terminem prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Pracownik socjalny – aktualności i wskazówki z zakresu praktyki zawodowej i organizacji pracy w placówkach opieki społecznej – miesięcznik.

Wydawca: Wydawnictwo Verlag Dashofer Sp. z o.o., ul. Bieżanowska 7, 02-655 Warszawa, tel.: (22) 559-36-00, 559-36-66, 559-36-13, faks: (22) 829-27-00, 829-27-27 www.dashofer.pl

Redaktor odpowiedzialny: Agnieszka Zakrzewska-Skrzydło, zakrzewska@dashofer.pl.

Redakcja i korekta techniczna: Agnieszka Zakrzewska-Skrzydło

Skład: STUDIO F. Druk: Semafo, Warszawa, nakład 1800 egz.

„Pracownik socjalny” – prenumerata:

wersja papierowa: kwartalna 93,00 zł + 5% VAT + koszty przesyłki, roczna 334,80 zł (w tym rabat: 10%) + 5% VAT + koszty przesyłki

wersja on-line: kwartalna 85,00 zł + 23% VAT, roczna 306,00 zł (w tym rabat: 11%) + 23% VAT

Wpłaty kierować na rachunek: Wydawnictwo Verlag Dashofer Sp. z o.o. Bank Handlowy SA, nr 90103015080000000800916003

Redakcja odpowiada na łamach miesięcznika na wybrane pytania Czytelników

przysyłane do redakcji faksem lub pocztą.

Copyright 2009 Dashöfer Holding Ltd & Wydawnictwo Verlag Dashofer Sp. z o.o. Warszawa.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk całości lub fragmentów oraz rozpowszechnianie bez zgody wydawcy zabronione. Ze względu na stałe zmiany w prawie i niejednolite interpretacje przepisów Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.